

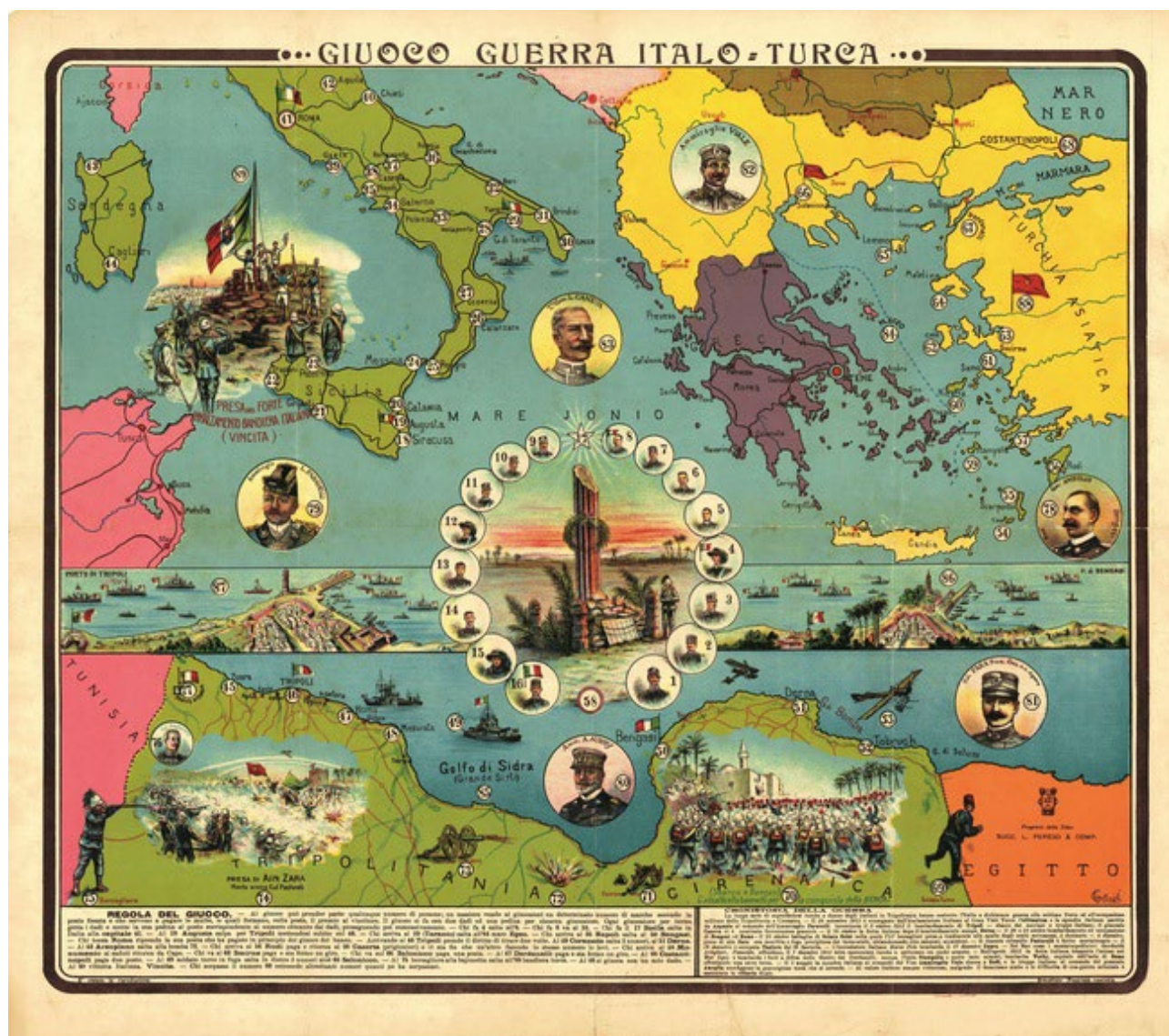
Berlinkonferencen og kapløbet om Afrika

Hvor den første bølge af kolonisering både kunne være udforskende og tilfældig, så var imperialismen udtryk for bevidstheden om, at verdens ressourcer ikke var uendelige. Det gjaldt nu om at få koloniseret så meget af det, der var tilbage som overhovedet muligt. De stormagter, der tøvede, frygtede at blive henvist til blot at være regionale magter, som fx de to tidligere kolonimagter Spanien og Portugal.

Store dele af Asien og det nord- og sydamerikanske kontinent var allerede koloniseret i kolonialismens første fase, så i 1880 var kun dele af Afrika, Kina, Indokina (Sydøstasien) og stillehavsøerne tilbage.

Kun få områder i verden kom aldrig under direkte europæisk styre (Japan, Korea, Mongoliet, Marokko, Thailand, Tibet og den arabiske halvø var de væsentligste). Hertil kom Etiopien, der var det eneste område, der undgik kolonisering ved at vinde en krig over en europæisk magt, nemlig Italien i 1896. Landets allerede skrøbelige status som europæisk stormagt blev herved undermineret yderligere.

Vinteren 1884-85 mødtes tolv europæiske lande samt USA og Osmannerriget i Berlin. Formålet var at nå til enighed om handel, søfart og grænsedragninger i de dele af Afrika, der endnu ikke var under europæisk kontrol. De toneangivende stormagter var Storbritannien, Frankrig og Tyskland. Med Berlinkonferencen blev Afrika præsenteret som et område, der var åbent for fordeling mellem europæiske stater. Man opdelte ikke Afrika mellem sig på konferencen, bortset fra Congo og nogle få mindre områder, men man aftalte regler for annektering af de afrikanske områder. Man fastslog som princip, at herredømme over et område krævede en 'effektiv besættelse' af landet. I modsat fald stod det et andet (europæisk) land frit for at overtage det. Reglen om effektiv kontrol over et område medførte, at koloniseringen af Afrika blev både voldelig og brutal: Al modstand skulle nedkæmpes, så der ikke kunne herske tvivl om, hvem der havde kontrollen over et område.

I 1911 invaderede Italien den osmanniske provins Libyen i Nordafrika, hvilket medførte Den italiensk-tyrsk krig. Krigen var den første, i hvilken der blev anvendt fly til både rekognoscering og bombetogter. Det var også den første krig med armerede biler. På billedet ses et italiensk strategi-brætspil, der blev produceret, så man kunne 'spille' krigen mellem Osmanneriget og Italien derhjemme.

På kort over Afrika ses, hvordan flere grænser mellem landene er helt lige. Opdelingen af kontinentet tog ikke hensyn historiske og kulturelle skel mellem stammer og områder, og mange efterfølgende grænsedragninger blev faktisk foretaget med lineal. I 1890 var kapløbet om Afrika overstået.

Afrika var i 1880 fortsat en stort set ukendt verdensdel for europæerne. Der var nogle få europæiske bosættelser langs kysterne, og kontinentet havde naturligvis været centrum for slavehandel i Europa. At der i Afrika var

organiserede og komplekse samfund og religioner, var stort set ukendt. Det havde nok heller ikke interesseret Europa. Europæerne foretrak forestillingen om, at kontinentets indbyggere syd for Sahara befandt sig på stenalderstadiet, boede i lerhytter, knap havde opfundet ilden og anvendte spyddet som den mest avancerede teknologi. Med andre ord, et kontinent, man kunne løfte op til, hvad europæere opfattede som et acceptabelt civilisationsstade. Når det kom til militær teknologi, kunne de færreste afrikanske stater og stammer da også konkurrere med de europæiske erobrere.

Forskellen i styrke mellem afrikanske og europæiske stater i krig kom til udtryk, når det foregik på åben jord over flade strækninger. De europæiske våben, særligt maskingeværet The Maxim Gun, forvandlede slagene til regulær nedslagtning snarere end krig. Det måske mest voldsomme eksempel er slaget ved Omdurman i 1898, hvor den engelske hær udstyret med Maxim maskingeværer og moderne rifler på en formiddag slog over 11.000 krigere ihjel. Den engelske hærs tab var på 48 mand.

Den britiske historiker Hilaire Belloc skrev i den anledning et lille digt:

*Whatever happens, we have got
the Maxim Gun and they have not*

Fra: <https://deneuropaeiskekoncert.systime.dk/?id=220>